

30. srečanje

TURIZEM V MARIBORU SKOZI ZADNJIH 30 LET

Raziskovalno področje – Interdisciplinarno

Raziskovalna naloga

05 q | K Š O P A O U Ó

T ^ } q | K U P R Z Ó Ü Ö Z P S

¥ [| a U Ü Ö Ö P R Z A U Š Z Z A U Û V Q Û V X U Á P Á W Ü Z Ö T Á O U Ó U Ü

10.1.2013, Maribor

30. srečanje

TURIZEM V MARIBORU SKOZI ZADNJIH 30 LET

Raziskovalno področje – Interdisciplinarno

Raziskovalna naloga

PROSTOR ZA NALEPKO

10.1.2013, Maribor

Kazalo vsebine

1	UVODNI DEL	9
1.1	Uvod	9
1.2	Namen in cilji naloge	9
1.3	Metodologija dela	10
2	Predstavitev mesta.....	10
2.1	Naravnogeografske značilnosti	10
2.1.1	Lega	10
2.1.2	Klima.....	11
2.2	Družbeno-geografske značilnosti	11
2.2.1	Promet.....	11
2.2.2	Prebivalstvo	13
2.3	Zgodovina mesta	16
2.4	Gospodarstvo	17
3	Razvoj in vrste turizma	20
3.1	Športni turizem.....	20
3.1.1	1970 – 1985	21
3.1.2	1985 – 1995.....	23
3.1.3	1995 – 2010.....	23
3.1.4	Športne prireditve	25
3.2	Kulturni turizem.....	27
3.2.1	1970 – 1985	27
3.2.2	1985 – 1995.....	27
3.2.3	1995 – 2010.....	27
3.2.4	Kulturne prireditve	28
4	Evropska prestolnica kulture.....	31
4.1	Vizija EPK	31
5	Analiza turistične ponudbe in turističnega prometa v Mariboru od l. 1971 do l. 2010 po organiziranih obdobjih	32
5.1	Prenočitvene zmogljivosti	32
5.1.1	1971-1981.....	32

5.1.2	1986-1995.....	33
5.1.3	1996-2009.....	33
5.1.4	Analiza	34
5.2	Prenočitve turistov	35
5.2.1	1971-1981.....	35
5.2.2	1986-1995.....	36
5.2.3	1996-2009.....	38
5.2.4	Analiza	39
6	Zaključek.....	40
6.1	SWOT analiza.....	40
6.1.1	Prednosti (Strengths).....	40
6.1.2	Slabosti (Weaknesses).....	41
6.1.3	Potencial (Opportunities).....	41
6.1.4	Grožnje (Threats).....	41
7	Literatura in viri	42
7.1	Literatura.....	42
7.2	Viri	42

Kazalo slik:

Slika 1:	Zemljevid Maribora.....	10
Slika 2:	Gradnja železniškega mostu l. 1866 v Mariboru.....	12
Slika 3:	V. in X. koridor.....	13
Slika 4:	Faksimile večerovega članka o odprtju pristana s 1. decembra 1972	22
Slika 5:	Notranjost UŠC Leona Štuklja	24
Slika 6:	Kompletna prenova stadiona z novim izgledom.....	24
Slika 7:	Zastavonoše na Zlati lisici 2010.....	26
Slika 8:	47. Borštnikovo srečanje.....	28
Slika 9:	Zaključek festivala s tradicionalnim ognjemetom.....	29
Slika 10:	Slovesna trgatev Stare trte v okvirju Festivala Stare trte.....	30

Kazalo tabel:

Tabela 1: Narodnost prebivalstva v Mariboru v odstotkih skozi obdobja	14
Tabela 2: Gibanje števila prebivalstva	16
Tabela 3: Število sob po vrstah nastanitvenih objektov v Mariboru med letoma 1971 in 1981	32
Tabela 4: Število sob po vrstah nastanitvenih objektov v Mariboru med letoma 1986 in 1995	33
Tabela 5: Število sob po vrstah nastanitvenih objektov v Mariboru med letoma 1996 in 2009	33
Tabela 6: Prenočitve turistov po vrstah nastanitvenih objektov v Mariboru med letoma 1971 in 1981	35
Tabela 7: Prenočitve turistov po vrstah nastanitvenih objektov v Mariboru med letoma 1986 in 1995	36
Tabela 8: Primerjava števila nočitev po vrstah nastanitvenih objektov v Mariboru med letom 1996 in 2009	38

Kazalo grafikonov:

Grafikon 1: Odstotek med slovenskim in nemškim prebivalstvom v Mariboru	14
Grafikon 2: Gibanje števila prebivalstva	16
Grafikon 3: Delovno aktivno prebivalstvo po skupinah v občini Maribor l. 2002	19
Grafikon 4: Število sob po vrstah nastanitvenih objektov v Mariboru med letoma 1971 in 2009	34
Grafikon 5: Število nočitev domačih in tujih gostov v Mariboru med letoma 1971 in 2009	39

Turizem v Mariboru skozi zadnjih 30 let

Povzetek

V naši raziskovalni nalogi smo prikazali razvoj turizma v Mariboru po 10 letnih intervalih od leta 1970 dalje. Skozi ta določena obdobja se je mesto Maribor na področju turizma razvijalo z izjemnimi naskoki in tudi vmesnimi padci. Tema turizma je izredno aktualna saj se infrastruktura bliskovito razvija tudi po zaslugi naslova, ki ga je mesto prejelo lani in sicer Evropska prestolnica kulture, v letošnjem letu pa se mesto bori za naslov Evropske prestolnice mladih in bo gostilo svetovno šahovsko prvenstvo mladincev.

V prvem delu smo prikazali naravnogeografske in družbeno-geografske dejavnike, ki so vplivali na razvoj turizma v samem mestu in vse skupaj analizirali s pomočjo SURS-a in ostale literature. Podrobneje smo predstavili športni in kulturni turizem, saj imata te dve panogi turizma tukaj velik vpliv na privabljanje gostov in turistov. Za posamezno vrsto turizma smo predstavili ključne razvojne dejavnike na objektih oz. napravah v določenih obdobjih in na kratko opisali tudi tiste, ki igrajo ključno vlogo že iz prejšnjih obdobj.

V drugem delu bomo predstavili tudi prireditve na področju športnega in kulturnega turizma, analizirali zasedenost gostinskih in nastanitvenih obratov po posameznih obdobjih na podlagi statističnih podatkov in z njihovo pomočjo izdelali tabele in grafikone, ki to statistiko ponazarjajo.

Raziskovalna naloga, ki smo jo naredili vključuje tudi opis Evropske prestolnice kulture, vizijo samega naslova in učinek, ki ga je naslov uvedel. Za zaključek pa smo uporabili še S.W.O.T. analizo s katero bomo prikazali prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti, ki jih razvoj turizma v mestu predstavlja.

Ključne besede: razvoj turizma, Maribor, panoge turizma, dejavniki, turistični promet, Evropska prestolnica mladih, Evropska prestolnica kulture, statistika

Tourism in maribor through the last 30 years

Abstract

In our research we have shown the tourism development in Maribor in shape of 10 year intervals from year 1970. Through this certain periods Maribor has been developing its tourism with major jumps but also some falls. Tourism subject shows great trend because the tourism infrastructure is advancing thanks to last year's title of being European capital of culture and this year's title of European Youth Capital and is gonna host the world chess championship of youth.

In the first part of research we have shown natural-geographic and social-geographic factors that have affected tourism development in the city itself and analyzed everything with the help of real statistical data and other information. We've thourughly shown sports and culture tourism since they play the main factor in inviting guests and tourists from around the world. We have presented key developments for specific kind of tourism and its objects through specific periods and shortly described those objects that played an important part in history while continuing playing it today.

In the second part, sports and cultural events are shown. We analyzed the tourist business through certain periods and built graphs based on true statistical data.

We have also presented the European capital of culture, its vision and effect on tourism. In the ending part we used S.W.O.T. analysis to present strengths, weaknesses, opportunities and threats that tourism in the city poses.

Keywords: tourism development, Maribor, tourism subjects, factors, tourism bussiness European youth capital, European capital of culture, statistics

Zahvala

Zahvaljujemo se svoji mentorici, ki nas je pod skrbim očesom pripeljala do uspešnega konca in naloge, kot smo si jo želeli. Zahvalili bi se tudi vsem ostalim, ki so pripomogli k nastanku te naloge ter nam pomagali pri iskanju odgovorov. Zahvala tudi TIC-u Maribor, ki nam je posređoval statistične podatke ter vsem, ki so odgovorili na našo anketo.

1 UVODNI DEL

1.1 Uvod

V raziskovalni nalogi bomo predstavili Mariborski turizem v zadnjih 30-ih letih vključno z njegovim razvojem. Začetki Mariborskega turizma segajo v začetek 19. stoletja a smo se odločili za konkreten prikaz zadnjih 30 let, saj so v tem času prišle bistvene novosti. V lanskem letu smo bili priča Mariboru kot Evropsko prestolnico kulture, letos pa se veselimo naslova Evropske prestolnice mladih z osrednjim dogodkom svetovnega šahovskega prvenstva mladih, kar nas je pripeljalo do spoznanja, da Maribor vložijo veliko finančnih sredstev v razvoj mesta in z njim povezanega turizma.

V prvem delu predstavljamo mesto Maribor z njegovimi naravnimi in družbenimi dejavniki. V naslednjih poglavjih razkrivamo kritične potencialne točke, opisujemo vrste turizma ter izpostavili tiste, ki so v Mariboru najbolj ključnega pomena.

V drugem delu prikazujemo razvoj v 10 letnih intervalih in takratno izkoriščenost s pomočjo grafikonov, ki prikazujejo realne statistične podatke. Nekaj več bomo povedali tudi o prvih hotelih in gostinskih obratih, ki so se gradili. Predstavili bomo infrastrukturo do l. 2010, razpoložljivosti, kapacitete in najbolj obiskane dele Maribora. Opisali bomo tudi vplive tujih držav ter dogodkov, ki pripomorejo k razvoju turizma.

V zadnjem delu bomo predstavili Evropsko prestolnico kulture. Predstavili bomo število nastanitvenih kapacitet po obdobjih, število prenočitev ter vse skupaj analizirali in primerjali število domačih in tujih gostov.

1.2 Namen in cilji naloge

Namen naše raziskovalne naloge je prikazati razvoj turizma v določenih obdobjih in to tudi prikazati s pomočjo analitične metode, ter izpostaviti posledice razvoja in opisati vzroke. V nalogi smo predstavili tudi Evropsko prestolnico kulture, kar je Maribor postal v lanskem letu.

Cilji raziskovalne naloge:

- Predstaviti naravno in družbeno geografske značilnosti
- Predstaviti vlogo ter razvoj kulturnega in športnega turizma v Mariboru
- Ugotoviti in analizirati turistični promet v Mariboru med letoma 1971-2010
- Predstaviti projekt EPK
- Ugotoviti razloge za razvoj v zadnjih letih

1.3 Metodologija dela

V raziskovalni nalogi smo uporabili deskriptivno metodo za pregled različnih virov in z njeno pomočjo predstaviti razvoj dveh vrst turizma.

Uporabili smo tudi metodo analize in sinteze za obdelavo statističnih podatkov in komparativno obdelavo grafičnega prikaza turističnega prometa.

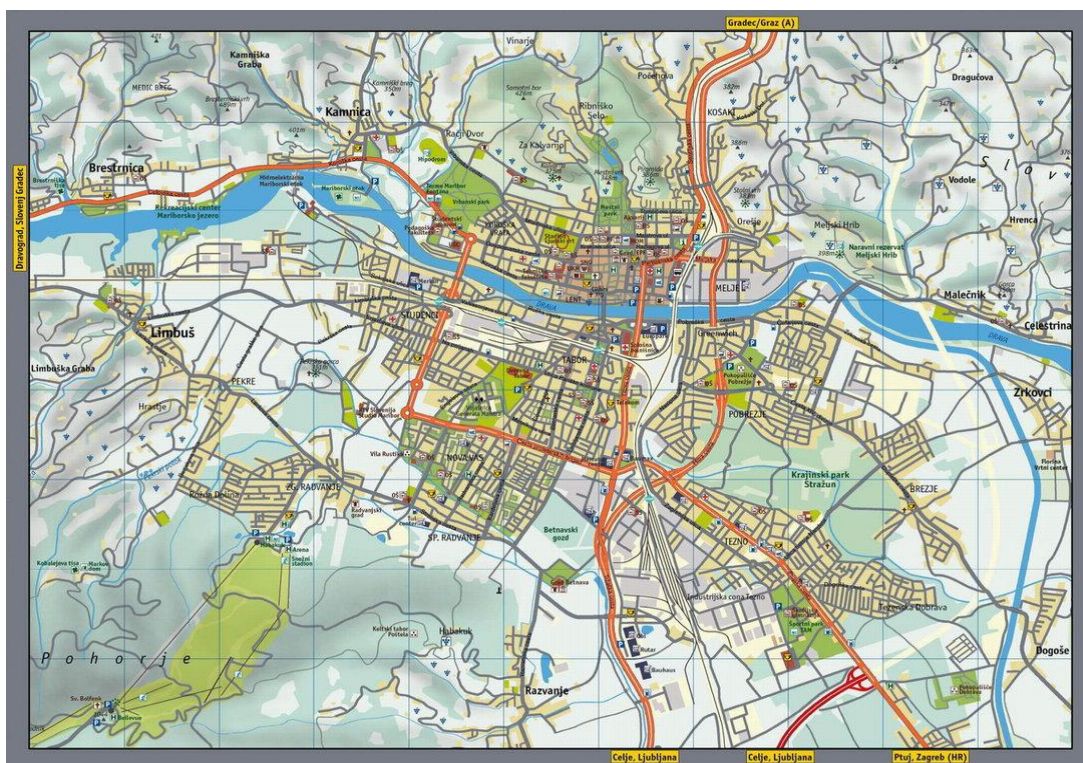
2 Predstavitev mesta

2.1 Naravnogeografske značilnosti

2.1.1 Lega

Maribor je središče slovenske Štajerske in sedež Podravske regije ter vzhodne kohezijske regije. Leži na 273 m nadmorske višine, 15° 39' 12" zemljepisne dolžine in 46° 33' 39" zemljepisne širine.

Prednost lege je predvsem dobra prometna (cestna in železniška) povezava Maribora z ostalimi pomembnimi kraji, kot so Ljubljana, Zagreb in Gradec (Graz).

Slika 1: Zemljevid Maribora

(Vir: <http://img249.imageshack.us/img249/4697/maribor50mestoresizerespp7.jpg>)

Njegova lega sloni na štirih bistvenih naravnih poteh, ki so :

- reka Drava, ki deli mesto na severni in južni del.
- Mariborsko Pohorje je za turizem odločilnega pomena, saj se tam vsako leto odvija Zlata lisica, hkrati pa ponuja pester izbor izletov, kampiranja in tudi hotel Habakuk 5*.
- Kozjak, ki je tako kot Pohorje del Vzhodnih Alp.
- Dravsko polje s Slovenskimi goricami (začetek Dravskega polja je na zahodu pri Fali).

2.1.2 Klima

2.1.2.1 Temperature

Povprečna letna temperatura zraka je 9,0 °C. Najnižja mesečna povprečna temperatura je v januarju - 2,3 °C, najvišja pa v juliju 20,7 °C. Zime so precej mrzle, pomladi zgodnje, poletja vroča, jeseni pa tople. Ugodnost klime izpričuje tudi večstoletna vinogradniška tradicija.

2.1.2.2 Padavine

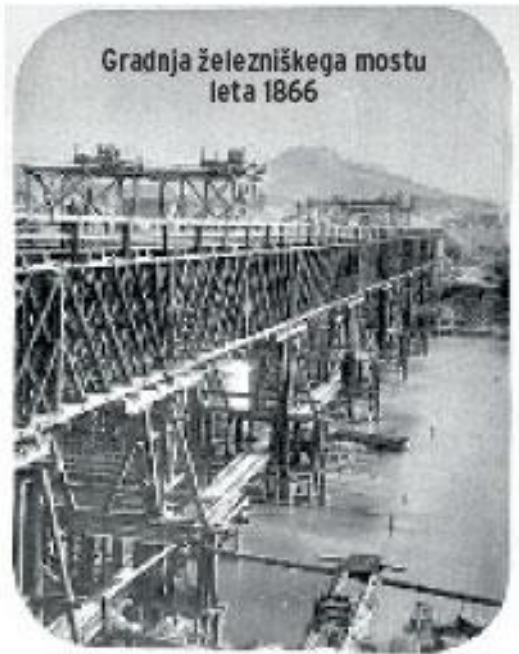
Povprečje letnih padavin je 1050 mm; največ jih je v maju, juniju in juliju. Jesenski meseci so razmeroma suhi. Mariborsko podnebje odlikujejo sončni dnevi; na leto jih je v povprečju kar 266. Megle v Mariboru ni veliko; ob naraščanju vlažnosti in oblačnosti se pojavlja novembra in decembra.

2.2 Družbeno-geografske značilnosti

2.2.1 Promet

Maribor je ne samo gospodarsko, kulturno, univerzitetno in turistično središče, pač pa tudi prometno. Leži namreč na pomembnem avtocestnem križišču, ki poteka proti Gradcu in Dunaju na sever, kot tudi Maribor-Murska Sobota-Budimpešta ter Maribor-Ptuj-Zagreb in navsezadnje je povezan tudi s Celjem in Ljubljano. Da ne pozabimo omeniti cestno magistralne povezave z Dravogradom vse do Celovca.

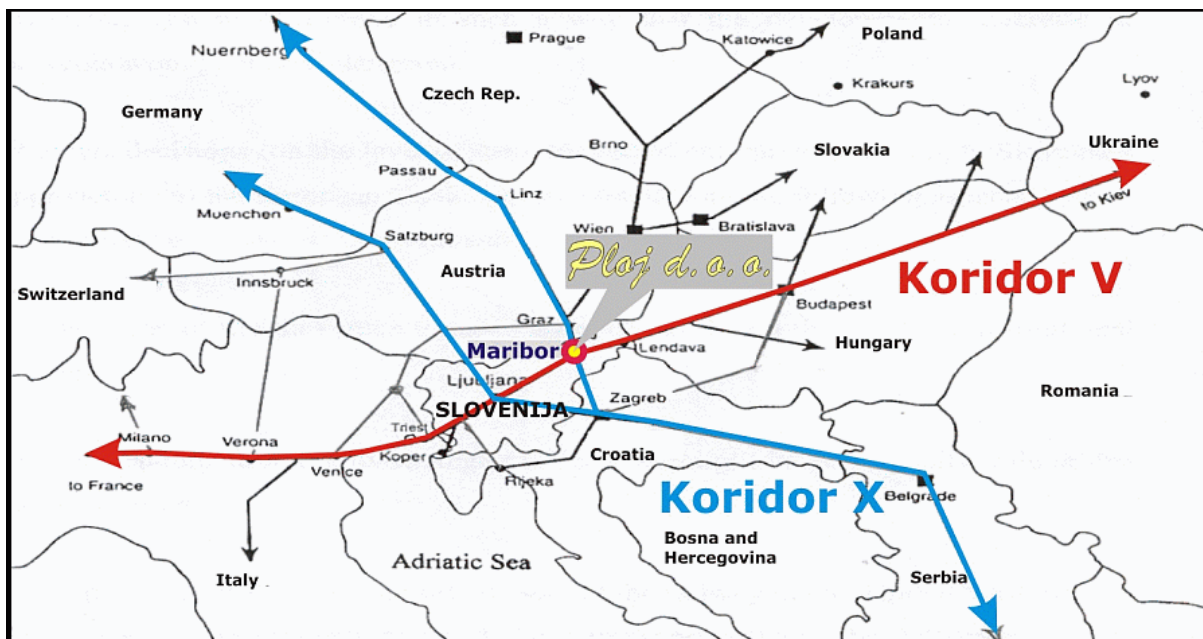
Prometna vloga Maribora, se je bliskovito spremenila v letih 1846 ko je železnica Dunaj-Trst dosegla Maribor, naslednje leto pa še Ljubljano in ta krak je bil zaključen l. 1857. Izgradnja železniškega prometa je sunkovito pospešila razvoj trgovine in industrije v mestu. Leta 1866 so začeli graditi tudi železniški most.

Slika 2: Gradnja železniškega mostu I. 1866 v Mariboru

(Vir: <http://www.revijakapital.com/mariborcan/clanki.php?idclanka=294>)

Velik vpliv na samo mesto je imela izgradnja Starega mosta I. 1913, ki je zamenjal takratni leseni most v Pristanu. Po letu 1970, še bolj pa po letu 1990, se je zaradi gospodarskega in prometnega sodelovanja z evropskimi državami pokazala potreba po prometni povezavi, ki bi vključevala vse vrste prometa. Maribor je danes križišče dveh evropskih koridorjev, to sta V. in X. koridor. V. koridor poteka v smeri Benetke-Trst/Koper-Ljubljana-Maribor-meja z Madžarsko-Budimpešta-Uzgorod-Lvov-Kijev, medtem ko X. koridor poteka v smeri Gradec-Maribor-Zagreb s priključkom na smer Salzburg-Ljubljana-Zagreb-Beograd-Skopje-Solun. Ta dva koridorja nista pomembna samo na mestni ravno, pač pa tudi na nacionalnem vidiku razvoja, saj omogočata velik pretok blaga, prometa in turistov.

Slika 3: V. in X. koridor

(Vir:

<http://www.ploj.si/portal/modules/freetextbox/imageview.aspx?path=/files/ploj/userfiles/slike-vsebina/zemljevidi/X-in-V-koridor.gif>)

Leta 1976 je Maribor dobil svoje prvo letališče B-kategorije z 2500m dolgo stezo. Namenjeno je javnemu potniškemu in blagovnemu prometu. Leta 2008 so ga preimenovali v Letališče Edvarda Rusjana Maribor. Žal letališče nima nobene redne letalske linije, kar pomeni primanjkljaj izkoriščenega potenciala.

2.2.2 Prebivalstvo

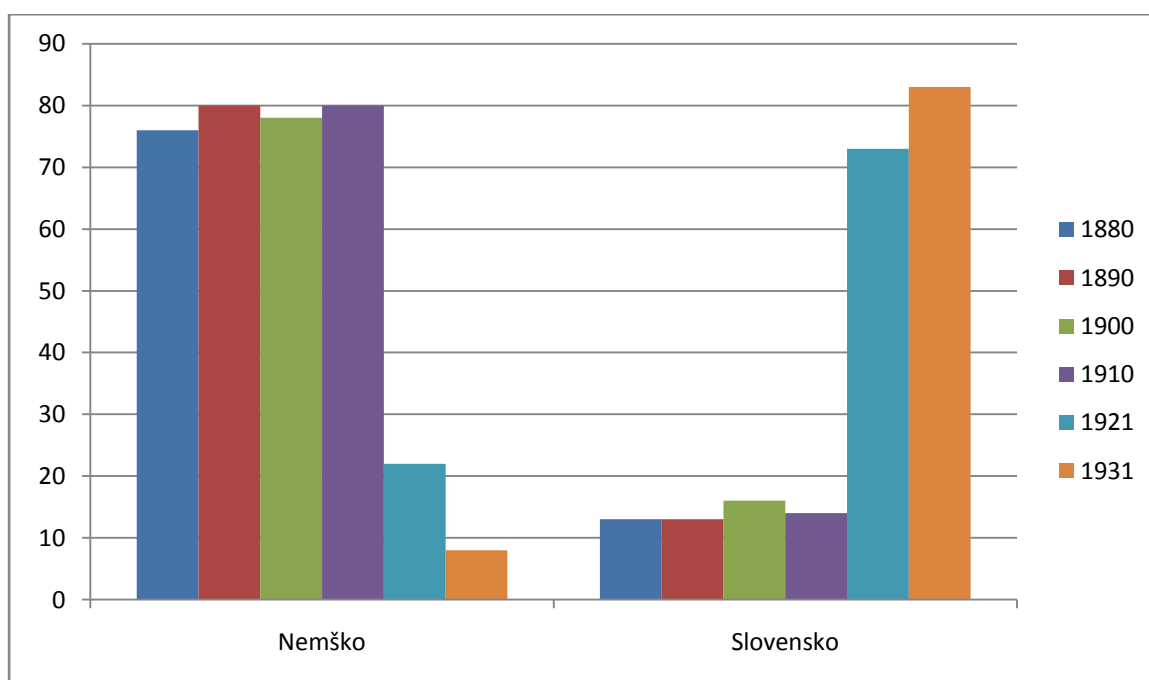
Struktura in število prebivalstva sta se skozi različna obdobja razlikovala. Velikanske spremembe števila prebivalcev so se pojavile v 16. in 17. stoletju zaradi požarov, turških vpadov in navsezadnje tudi kuge. Na število prebivalcev je l. 1857 zelo vplivala izgradnja južne železnice, o kateri smo več povedali v poglavju Promet, ta je vplivala v smeri, da se je zgradilo veliko novih stanovanjskih poslopij. Mesto je do l. 1918 pripadalo Avstro-Ogrski, zato so prebivalci bili večinoma nemško govoreči.

Tabela 1: Narodnost prebivalstva v Mariboru v odstotkih skozi obdobja

(Vir: Potočnik, 2003)

Leto	1880	1890	1900	1910	1921	1931
Nemško	76	80	78	80	22	8
Slovensko	13	13	16	14	73	83

Grafikon 1: Odstotek med slovenskim in nemškim prebivalstvom v Mariboru

Iz tabele in grafikona je razvidno, da je pred prvo svetovno vojno v mestu prevladovalo nemško prebivalstvo (največ v letu 1890). To se je obdržalo vse do konca prve svetovne vojne, ko so se Slovenci združili v Kraljevino SHS. Takrat je nemško prebivalstvo vključno z vojaki zapustilo Maribor medtem ko so se vrnili pregnani domačini iz Srbije, Hrvaške in rajha. Priseljevati so se začeli prebivalci Pomurja, Haloz, Dravskega polja, Dravske doline in drugih koncev Slovenije. (Horvat, 2006)

Da razdelimo Mariborsko demografijo na 4 obdobja.

1. Obdobje od sredine do konca 19. Stoletja

V tem obdobju je število prebivalstva bliskovito poskočilo, v bistvu bolj kot v drugih večjih slovenskih mestih. Leta 1846 je mesto štelo 2246 prebivalcev, leta 1900 pa že kar 24.601, večinoma po zaslugi izgradnje južne železnice.

2. Obdobje med svetovnima vojnama

Rast števila prebivalstva je v tem obdobju začela zaostajati za razvojem drugih večjih slovenskih mest. Maribor je začel pridobivati velika stanovanjska območja na desnem bregu reke Drave, največ na Studencih in Taboru, levi breg pa je dobil podobo meščanske četrti. Po zaslugi vsega tega se je število prebivalcev skorajda podvojilo na 46.251.

3. Obdobje po drugi svetovni vojni do l.1989

V prvem delu tega obdobja sta rast prebivalstva zaznamovali intenzivna industrializacija in priseljevanje ljudi s podeželja. Nastalo je območje Maribor – Jug, kjer so zgradili veliko večstanovanjskih zgradb in stanovanjskih hiš v centru mesta in tudi na obrobju. Leta 1948 je v mestu živelo 62.700 prebivalcev, l. 1981 pa kar 106.100 kar predstavlja 170% rast števila prebivalstva.

4. Obdobje od l. 1991 dalje

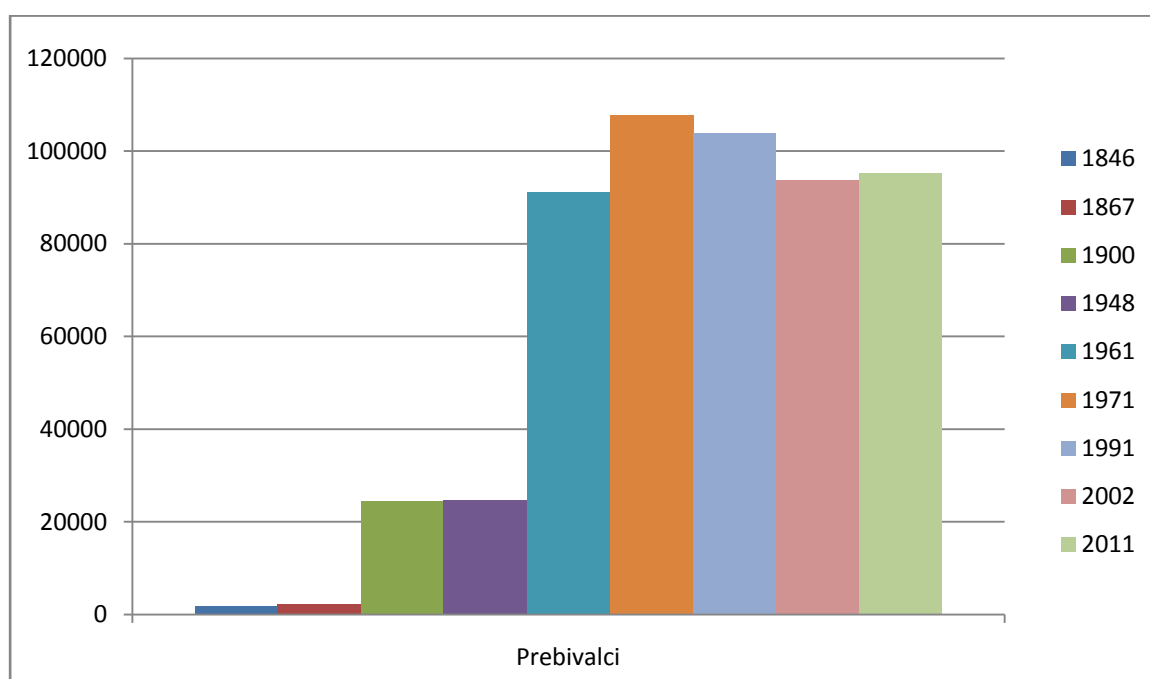
Tukaj pa so se začeli gospodarski problemi, saj so velika industrijska podjetja začela propadati, ker niso bila prilagojena tržnemu sistemu. Maribor je izmed vseh večjih slovenskih mest doživel največjo depopulacijo v letih 1991, ko je štelo 103.961 prebivalcev, do l. 2002, ko je tukaj živelo samo še 93.847 prebivalcev. Število se je do l. 2011 rahlo povečalo na 95. 171 prebivalcev. (Horvat, 2006)

Tabela 2: Gibanje števila prebivalstva

(Vir: SURS)

Leto	1846	1867	1900	1948	1961	1971	1991	2002	2011
Prebivalci	2246	12670	24601	69224	91123	107869	103961	93847	95171

Grafikon 2: Gibanje števila prebivalstva

Iz grafikona je razvidno da je naravni prirastek postal negativen šele po letu 1971. Natančneje l. 1985.

2.3 Zgodovina mesta

Maribor je v slabem tisočletju doživil vzpone in padce. Ni bil veliko in pomembno mesto, sredi 18. stoletja pa se je vendarle začel počasi vzpenjati. Nov pospešek je dobil med prvo industrializacijo v drugi polovici 19. stoletja. Iz mirnega podeželskega mesteca, v katerem so živeli trgovci, v mnogih cehih združeni obrtniki, nekaj uradništva in vojakov pa malo plemstva, se je razvil v gospodarsko kar razgibano mesto. A v avstrijskem cesarstvu mu je bilo usojeno živeti zmeraj v senci Gradca, glavnega mesta vojvodine Štajerske, kateri je Maribor upravno politično več stoletij pripadal tja do zloma Avstro Ogrske leta 1918.

Obremenjen je bil z nemško nacionalno miselnostjo dobršnega dela mariborskih meščanov, ki so se zapirali med ozke mestne meje, da bi v mesto ne vdrali vplivi narodno prebujajoče se slovenske okolice. Slovenci so v obdobju narodnega prebujenja dali mestu novo ime. Prvič ga je v pismu Ljudevitu Gaju leta 1836 zapisal pesnik Stanko Vraz. Sestavil ga je iz osnove mar (kar pomeni vnemo, skrbnost) in pripone bor (boj) po zgledu na nemško-zahodno slovansko dvojico Brandenburg: Branibor. Pesnik in politik Lovro Toman je leta 1861 ime pesniško še utrdil s pesmijo Mar i bor. Dotlej, pa še kasneje, so Slovenci v ljudski govorici za mesto uporabljali ime Marprog, prirejeno po nemškem Marburg, nastalem iz srednjeveškega Marchpurch, kar je pomenilo grad v obmejni krajini.

Vustavni dobi po letu 1861 je Maribor postal politično, gospodarsko in kulturno središče Slovencev na Štajerskem. Mesto se je razmahnilo v novi državi, Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev (Jugoslaviji), potem ko je po koncu prve svetovne vojne razpadla Avstro-Ogrska. Postalo je važno upravno središče severovzhodne Slovenije, dobilo je vrsto kulturnih in prosvetnih institucij in kar nekaj nove industrije. Nadenj pa so se zgrnila družbena in politična nasprotja, značilna za takratno državo. Med drugo svetovno vojno je Maribor veliko trpel. Mnogo slovenskih razumnikov in drugih nasprotnikov nacizma je bilo pregnanih, uporniško gibanje, ki se je utrdilo v mestu, so oblastniki zatirali na vse načine; ustreljenih je bilo na stotine borcev in talcev. Povrh je bil Maribor med vojno še na moč porušen od letalskih napadov. Ko je bilo mesto leta 1945 osvobojeno, so se iz pregnanstva in vojaških enot vanj vračali nekdanji Mariborčani, pridružili pa so se jim ljudje iz raznih krajev Slovenije in tudi Jugoslavije. Obnoviti je bilo treba porušeno mesto, nato pa se lotiti graditve močne industrije.

Dolga leta je Maribor sodil v sam vrh jugoslovanske industrijske proizvodnje. A to mu ni bilo v poseben prid, saj se je razvijal zgolj industrijsko. Posledice enostranskega razvoja so bile posebej vidne ob razpadu Jugoslavije in izgubi pomembnega jugoslovanskega trga. V devetdesetih se je mesto tako znašlo v krizi. Propadanje nekoč največjih tovarn, brezposelnost in izseljevanje prebivalcev sta pripomogla k temu, da se je utrip mesta za nekaj časa tako rekoč ustavil

2.4 Gospodarstvo

Gospodarstvo Maribora se je skozi zadnja desetletja bistveno spreminjalo. Na razvoj in spremembe so vplivali politični in družbeni dejavniki. Do izgradnje južne železnice je bil Maribor pretežno agrarno in obrtno-trgovsko središče. Z odpravo fevdalizma l. 1848 in vključevanjem predmestij pa se je začel sunkovit razvoj na področju industrije, trgovanja in uprave, kar je pripeljalo do zmanjšanja pomena kmetijstva in večanja pomena industrije.

Po drugi svetovni vojni se je začelo novo obdobje gospodarskega razvoja, kar je pripeljalo do obnove in nacionalizacije. Takratna politika je strmelala k elektrifikaciji in industrializaciji gospodarstva s poudarkom na težko industrijsko proizvodnjo.

Razvoj hidroenergetskega sistema na reki Dravi sta omogočila povečanje proizvodne zmogljivosti in razvoj novih industrijskih panog. Po letu 1952 je vodilno vlogo prevzela kovinska industrija, ki je imela 48.2% vseh industrijskih delavcev, sledila ji je tekstilna industrija z 33.6% vseh delavcev, ki je kljub manjši številki zaposlenih ustvarila največji delež dohodka mestne industrije. Sledili sta jima lesna industrija s 6.2% ter proizvodnja in predelava električne energije s 3.8% zaposlenih v industriji.

V šestdesetih letih so se pojavile tri nove industrijske panoge v mestu, in sicer barvna metalurgija, industrija gradbenega materiala in proizvodnja naftnih derivatov. Zaradi socialistične politike je klasična industrija v Mariboru začela zaostajati za slovenskim razvojem, kar je pripeljalo v še večjo krizo v osemdesetih letih, ki je bila vidna v zmanjševanju delovnih mest in zaustavljeni rasti prebivalstva. (Pak in Slavec, 1994)

Družbenoekonomska kriza sredi 80. let je pripeljala do razpada Jugoslavije. Mariborska industrija je imela pomanjkanje pozornosti, tehnike in finančnih vložkov, ki bi jo naj prilagodili na novi sistem tržnega gospodarstva. Po letu 1989 je bila kriza najbolj občutna, ko sta šli Metalna in MTT v stečaj, kar je vodilo v veliko odpuščanje delavcev (7700 delavcev do I. 1991) in naraščajoče število brezposelnih v mestu. Krizo sta še dodatno pospešili blokada Srbije in vojna v Sloveniji.

Strukturne spremembe lahko razvrstimo v tri faze:

1. faza (1988-1995) je predstavljala začetek krize v podjetjih s proizvodnjo gospodarskih vozil, ki ni upošteval tržnih zakonitosti. Jugoslovanska kriza se je opazila v prenehanju nakupov namenskih vozil. Napako je storila država, ko je uvedla razne subvencije, ki pa jih je namenila plačam delavcev in ohranitvi delovnih mest namesto novi strukturi proizvodnje ali iskanju inovacij. Ta rešitev je bila kratkoročna, brez rešitve ali odgovora na krizo.
2. faza (1992-1996) je pomenila krizo v podjetjih s proizvodnjo investicijske opreme. Tukaj je bilo značilno, da so delovala na skupnem jugoslovanskem trgu skupaj z velikimi državnimi podjetji tudi na tujih trgih sveta, ker pa je Jugoslavija razpadla se je ta trg zaprl, za nove pa so bila podjetja neprilagojena. Posledica je bila propad. Zaposleni znotraj teh podjetij so postali nosilci ustanavljanja malih podjetij, ki so bila proizvodno in storitveno naravnana.

3. faza (1995-2005) je predstavlja krizo v podjetjih tekstilne proizvodnje v treh obdobjih. Prvo v letu 1995, ko je bilo ukinjeno več kot 25% vseh delovnih mest v tej dejavnosti. Drugo v letu 1998, ko je bilo ukinjeno več kot 30% ostalih delovnih mest. Zadnje pa v letu 2004 in 2005, ko je bilo izgubljenih še več kot 300 delovnih mest. Tekstilna dejavnost ni več bila sposobna konkurirati poceni delovni sili azijskih držav, kot tudi ne večjim podjetjem, ki so se selila ali na novo odpirala v azijskih državah. (Lorber, 2006)

Leta 2002 je bilo v Mariboru največ delovno aktivnega prebivalstva v storitvenih dejavnostih, kar 26880 aktivnih prebivalcev (63%), medtem ko je bilo najmanj delavcev v kmetijski panogi, in sicer le 422 delavcev (1%). Na drugem mestu je prevladovala nekmetijska dejavnost, ki je imela 12546 delavcev (30%).

To nam pove, da je vpliv storitvenih dejavnosti vse večji ampak za boljši standard prebivalstva bo potrebno povečati javna in privatna vlaganja v izobraževanje, kot tudi investiranje v znanost in nove tehnologije. Na kratko povedano, mariborsko gospodarstvo potrebuje preobrazbo.

Grafikon 3: Delovno aktivno prebivalstvo po skupinah v občini Maribor I. 2002

(Vir: SURS)

3 Razvoj in vrste turizma

Kot opis za razvoj turizma bomo vzeli določena obdobja po 2. svetovni vojni saj je to obdobje, ki vključuje zadnjih 30 let, ki smo si jih izbrali za raziskovalno nalogo.

- **Leto 1948** nastane Mariborsko ali Brestrniško jezero med občino Ruše in elektrarno Mariborski otok, kot posledica zaježitve reke Drave. Jezero je dolgo 10km in je takrat predstavljalo eno pomembnejših izletniških točk z večjimi čolnarnami. Na levem bregu Drave se prične gradnja motela Jezero, ki je imelo bungalove, kamp in površine za rekreacijo, kjer so lahko tudi šotorili.
- **Leto 1959** zaznamuje izgradnja Pohorske vzpenjače za povezavo vznožja Pohorja z vrhom na Belviju od koder je bil lažji dostop do planinskih in počitniških domov npr. Železničarski dom (danes Aparthotel Pohorje).
- **Leta 1963** se je končala dvoletna gradnja hotela Slavija, ki je takrat veljal za največjega v Mariboru in se je nahajal med železniško progo, Partizansko cesto, Dravo in Vetrinjsko ulico. Po zaslugi izgradnje Titovega mostu čez Dravo (l. 1962) je to bila zelo dostopna točka. Hotel je imel kapaciteto 48 enoposteljnih sob, 90 dvoposteljnih in 3 apartmaje. Zaradi slabe zasedenosti je hotel l. 2001 prenehal delovati.
- **Leta 1964** se prvič organizira svetovni pokal za ženske v smučanju – Zlata lisica.
- **Leta 1969** zgrajena stavba takratnega hotela Orel ***, ki je bila nadgradnja prvotne stavbe zgrajene l. 1928 in v kateri je danes trgovski center znamk C&A in New Yorker. Hotel so preuredili s prezidavo terase na vrhu objekta in s tem pridobili 21 sob oz. 36 postelj. V letu 1989 pa so ga povezali z hotelom Zamorc (danes Uni hotel)

3.1 Športni turizem

Športni turizem predstavlja v Mariboru pomembno panogo turizma. V pojmovanju športnega turizma bomo prikazali bistvene spremembe v določenih obdobjih za posamezne objekte in seveda ne bomo pozabili omeniti Pohorja.

- **Pohorje** se razteza med reko Dravo na severu in Dravskim poljem na jugu. Je naravnogeografska enota, ki na zahodu seže do Dravograda, na vzhodu do Maribora in na jugu do Slovenskih Konjic.

Za Maribor predstavlja pomembno športno-turistično točko, ki vsako leto privabi ogromno število pohodnikov, kolesarjev, planincev, ljubiteljev smučanja, sankanja in obiskovalcev Adrenalinskega parka Pohorje. Adrenalinski park Pohorje ponuja različne poligone, kolesarske steze in adrenalinsko sankališče PohorJET.

V zimskem času se uredita smučišče in sankališče, ki sodita med največje zimsko-športne centre v Sloveniji in premore kar 250ha površin. Smučarske proge je 43 km, proga za tek na smučeh je dolga 27km. Kot tradicija se na Pohorju odvija tudi vsakoletno tekmovanje za svetovni pokal v smučanju – Zlata lisica o kateri bomo več spregovorili v podpoglavju športnih prireditev.

Na kratko bomo za začetek omenili še borilni veščino, kjer imamo mogotca tudi v svetovnem merilu:

- **Kickbox in Tae Kwon Do**, je stara korejska borilna veščina z izredno nožno tehniko. Mariborsko področje najbolj zaznamuje Tomaž Barada, ki vodi Športni center Barada na Pehavčevi ulici.

Tomaž kot sam športnik daje pečat svetu pod zastavo Slovenije in mariborskim grbom na področju kickboxa, kjer je osvojil 6 evropskih in 3 svetovne naslove, večkrat pa tudi končal na top 3 lestvici. In pa tudi v taekwondo svetu kjer je trikratni kralj v turnirju osmih najboljših borcev iz vsega sveta. Skupaj z Alešom Zemljičem, ki je postal trikratni evropski prvak in dosegel 3. mesto na svetovnem prvenstvu in z nasledniki, bodo zagotovo skrbeli za koordinacijo in kondicijo Mariborčanov z željo po večjem zaupanju v samega vase, še generacije od danes.

V naslednjih podpoglavjih bomo podrobneje predstavili objekte in površine, ki se v samem mestu osredotočajo na športno rekreacijo po določenih obdobjih izgradnje celotnih struktur ali dodatkov k že obstoječim in tudi aktivnosti, ki so obdobja najbolj zaznamovala tako na prepoznavnem kot tudi ekonomskem področju.

3.1.1 1970 – 1985

- **Leta 1972** je bilo zgrajeno Kopalnišče Pristan z takratnima dvema aluminijastima bazenoma, ki sta merila 25x17m (veliki) in 10x17m (mali). Ob večjem bazenu je bilo nekaj odskočnih skakalnic in dve večji (3 in 5m).

Novo mariborsko kopališče odprto

Mariborčani že plavajo

TRAK PRED VHODOM V NOVO KOPALIŠČE JE PREREZAL PREDSEDNIK OBČINSKE SKUPŠČINE STOJAN POŽAR – PRVE MEDALJE ZA PLAVALCE

Ceprav so mariborski plavalni klub formalno šele ustanovili, so v torek, ob otvoritvi novega kopališča, članom kluba že podelili prve

kopališče ob športno rekreacijskem centru TAM, dokumentacijo za kopališče na Taboru in obnovo letnega kopališča Mariborski otok.

načrta ne bodo zadoščala in zato je Slavko Ožbolt v svojem govoru omenil, da bi kazalo zbiranje sredstev nadaljati na leti 1975 in

dan, za letni del pa bi po današnjih cenah potrebovali še 30 milijonov din. Denar za kopališče je prispevalo 487 delovnih organizacij, stahli pa je bil odziv pri podjetjih, ki imajo sedež zunaj občine, in pri obrtnikih.

Vse kaže, da z nadaljnjo gradnjo sistema kopališč v Mariboru, ki bi tako bil v tem vsekakor med prvimi v državi, ne bo težav. Navzoči gospodarstveniki ob otvoritvi kopališča, ki so se lahko na svoje oči prepričali, kaj je zgrajeno za prispevani denar, so izrazili pripravljenost za nadaljevanje akcije in tako bomo lahko tudi v Mariboru z lastnimi silami uresničevali načrte, na katere si pred petimi leti še pomisliti nismo upali.

Rdeč trak pred vhodom v novo kopališče je svečano prerezal predsednik občinske skupščine Stojan Požar, nato pa so si gostje in občani ogledali vse prostore v zgradbi, za katero je treba brez pretiravanja reči, da sodi med najpopolnejše tovrstne objekte pri nas.

Upamo, da bomo tako uspešno uresničili tudi druge začrtane projekte, za katere že zbiramo denar. Novi objekti so odini način, da ljudem pokažemo resnost naših hotenj in načrtov.

N. Šoštaric

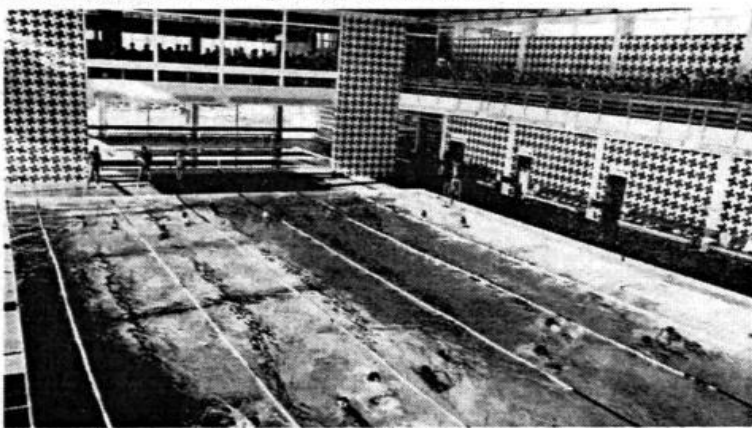
Goste je v torek popoldne ob otvoritvi kopališča pozdravil predsednik odbora za gradnjo mariborskih kopališč Slavko Ožbolt, trak pa je prerezal predsednik skupščine Maribor Stojan Požar

medalje. Več sto udeležencem otvoritve so namreč mladi prikazali tekmovanja v različnih plavalnih disciplinah in v skokih v vodo in za to prejeli spominska odličja, ki seveda ne pomenijo nobene zmage, ampak le začetek ponovne oživitve mariborskega plavanja. Prepričani pa smo lahko, da plavanje ne bo ostalo le pri spominskih medaljah.

Pred otvoritvijo kopališča je govoril predsednik odbora za gradnjo kopališča in predsednik občinskega sindikalnega sveta Maribor Slavko Ožbolt. Poudaril je, da celoten načrt gradnje kopališč v Mariboru obsega gradnjo zimsko-letnega Kopališča Pristana (zimski del je sedaj odprt),

zal predvidena sredstva zaradi podražitev za izpolnitev celotnega

1976. Zgraditev zimkega kopališča bo veljala okrog 40 milijonov

Po otvoritvi so se gostom predstavili tudi plavalci – od pionirjev do 40-letnih veteranov. Na sliki vidimo pionirje med plavanjem.

9 tisoč posajenih dreves

Učenci osnovne šole iz Kozjega že vrsto let uspešno sodelujejo v raznih delovnih akcijah z gospodinjstvom iz Brežic. Med drugim so v tem letu kozjanski učenci posadili 9 tisoč smrekovih dreves na Pohorju. S pogodovanjem bodo nadaljevali tudi prihodnje leto.

Slika 4: Faksimile Večerovega članka o odprtju pristana s 1. decembra 1972

(Vir: <http://web.vecer.com/portali/vecer/v1/default.asp?kaj=3&id=2012112905856405>)

- **Leta 1981** so uredili ožje območje Treh ribnikov, s čimer je Mestni park Maribor pridobil izredno povečavo parkovnih površin.

Aktiven je že od l. 1871, ko ga je mestna občina pod takratnim županom Matijem Reiserjem kupila od grofa Ferdinanda Brandisa in dokončala s pomembno arhitekturo iz l. 1879 po načrtih dr. Feldbacherja.

3.1.2 1985 – 1995

- **Leta 1994** je Stadion Ljudski vrt doživel veliko spremembo, ko so bili postavljeni 4 stebri visoki 40 metrov na katere so pritrdili 216 reflektorjev, ki omogočajo nočno igranje. Kot nadgradnjo pa so uporabili zamenjavo lesenih klopi s plastičnimi stoli in obnovitev trave.

Bil je zgrajen l. 1962 in je kulturna, arhitekturna, naravna in športna znamenitost poimenovana po mariborskem javnem drevesnem parku (Volksgarten) v bližini.

- **V letu 1992** postane Mariborski otok zavarovan kot naravni spomenik k dodatku zavarovanja kot naravne znamenitosti iz l. 1951.

3.1.3 1995 – 2010

- **Leta 1995** je bil zgrajen Univerzitetni športni center Leona Štuklja (UŠC) in predan študentom ter zaposlenim. Objekt ponuja naslednje dvorane:

- Velika dvorana, ki jo je mogoče pregraditi v tri sektorje in omogoča izvajanje košarke, rokometu, nogometu, namiznega tenisa, badmintona in odbojke.

- Dvorana borilnih športov omogoča izvajanje aikida, karateja, juda, joga in telesnih priprav.

- Dvorana za aerobiko in plese omogoča tudi izvajanje ritmike.

- Dvorana FITNESS

- Dvorana SQUASH

Poleg dvoran pa ponuja tudi plezalno steno – City Wall z 160m² površine ter finsko savno za 10 oseb.

Na voljo je tudi koriščenje male (20 sedežev) in velike (80 sedežev) predavalnice, tribuna pa ima preko 800 sedežev in stojišč.

Slika 5: Notranjost UŠC Leona Štuklja

(Vir: <http://maribor-pohorje.si/dvoranski-sporti.aspx>)

- **V letu 1999** je Stadion Ljudski vrt doživel večje spremembe, ko so povečali kapaciteto sedišč in stojišč, zgradili klubski lokal in klubske prostore z garderobo pod tribunami. Nato še l. 2006 sedež Mestne občine Maribor podpiše pogodbo za začetek za kompletno prenovo športno turističnega centra Ljudski vrt, ki so jo končali l. 2008. Stadion ima zdaj kapaciteto za 12.345 gledalcev, ki jo je maksimalno izkoristil že na prvi uradni tekmi.

Slika 6: Kompletna prenova stadiona z novo podobo

(Vir: <http://www.lafarge.si/?stran=galerija&actionGallery=showGallery&gallery=2007%20-%20Reference>)

- **Leta 2003** je Kopaljšče Pristan dobilo nov moderni olimpijski bazen (50x25m), doživelo zamenjavo starega manjšega aluminijastega bazena z novim betonskim, izgradnjo bazenčka za najmlajše, savne, masažnega centra, kozmetičnega salona ter prostorov za fitnes in aerobiko v dograjenem 1. nadstropju.
- **Leta 2003** je Kopaljšče Mariborski otok predalo svoj investicijski program Mestni občini Maribor, s katerim bi omogočilo celovito prenovu bazenskega dela kopaljšča s strojnico in ostalimi objekti. V januarju 2004 je Mestni svet predlog zavrnil, a se je kljub vsemu obnovila strojnica in delno sanirala površina malega in velikega bazena. L. 2009 so se upravljalci lotili nujnih vzdrževalnih del za lepšo podobo enega najbolj priljubljenih območij v Mariboru. Kopaljšče je bilo deležno kozmetičnih popravkov, znižanje cen vstopnic, popestritve vodenih animacijskih programov in organizacijo različnih delavnic.
- **V letu 1998** je Mariborski mestni park, ob 100-letnici mariborskega olimpijona Leona Štuklja dobil 100 novih dreves. L. 2000 so posadili tudi osamljeno drevo v bližini paviljona, ki danes meri okoli 4 metre višine z 2.5m široko urejeno krošnjo.

3.1.4 Športne prireditve

V Mariboru se odvija marsikatera športna prireditev, nekatere izmed njih so tudi svetovnega pomena kot npr. :

- **Zlata lisica (Golden Fox)** je mednarodna smučarska tekma za svetovni pokal žensk v slalomu in veleslalomu, odvija pa se že od l. 1964 na Pohorju. 48. Zlata lisica se je zaradi slabega vremena preselila v Kranjsko Goro, natančneje v Podkoren. Obiskalo jo je več kot 13.000 gledalcev. Za domačine in ostale prebivalce je pomembna tudi bližina centra Maribora, kjer se dan pred začetkom dogodka odvija koncert na Trgu Svobode. Za Maribor je to največji športni dogodek ob katerem se številni hoteli in apartmaji napolnijo z obiskovalci in tako prispevajo k ekonomski rasti in zato bomo nekaj poudarka dali sem.

Slika 7: Zastavonoše na Zlati lisici 2010

(Vir: http://www.zlatalisica.si/uploads/tx_lbgallery/image_268_1452.jpg)

- **Športni vikend Maribora** se vsako leto odvija prvo soboto in nedeljo v juniju, l. 2012 je to bilo 2. in 3. junij in to že kar dvaindvajsetič zapored. Dogodek organizirata Urad za šport in Športna zveza Maribor. Sam dogodek je eden izmed največjih tovrstnih dogodkov ne samo v Mariboru, pač pa tudi v Sloveniji.
Koriščenje vseh športno-rekreativnih površin, naprav in objektov je v tem času brezplačno. Dogodek se odvija na in pod Pohorjem, na letališču v Skokah, na Meljskem hribu, na reki Dravi, na hipodromu v Kamnici in seveda v samem mestu. Dejavnosti, ki jih lahko koristijo pa so konjeništvu, šah, badminton, pohodništvo, tek, plavanje, kolesarjenje itd.
- **ZZ NES-ov** tek je pa za ljubitelje teka. Letos ga pričakujemo v maju, sam dogodek pa se bo odvijal sedemnajstič. Dogodek prireja Športni klub Zdrava Zabava.
Začetek in konec sta na Trgu svobode, kjer se v času okoli teka postavijo stojnice s ponudbo razne športne opreme, prehrabnenih dopolnil, svoje izdelke predstavljajo tudi športni klubi, študenti medicine in še kdo se najde. Tek poteka po starem mestnem jedru, po trasah Maribora in od l. 2011 tudi skozi nakupovalni center Europark.

3.2 Kulturni turizem

Ker je Maribor poleg gospodarskega, izobraževalnega, univerzitetnega in prometnega središča tudi kulturno središče z nazivom Evropska prestolnica kulture 2012, smo se odločili opisati tudi razvoj kulturnega turizma.

3.2.1 1970 – 1985

- **Leta 1973** začne delovati Lutkovno gledališče Maribor, ki prireja lutkovne predstave in organizira poletni lutkovni festival, ki privabi lutkarje iz vseh koncev sveta.
- **Leto 1978** se Mestna občina Maribor odloči, da začne načrtno obnavljati Lent, s čimer mesto prične dobivati lepšo podobo, hkrati pa so se zgradbe zaščitile pred propadom.

3.2.2 1985 – 1995

- **Leta 1986** se prvič organizira največji mednarodni medkulturni festival v Sloveniji, ki se odvija na obrežju Drave. Festival Lent traja dva tedna in vsako leto privabi več sto tisoč obiskovalcev, tako domačih kot tujih.
- **Leta 1992** ustanovijo Narodni dom Maribor, ki opravlja dejavnosti za organizacijo kulturnih dogodkov, kulturne promocije, informiranja o kulturnem dogajanju in zagotavljanje prostorov.
- **Leto 1993** je bilo bistvenega pomena za gledališko sceno, saj so Slovensko narodno gledališče Maribor v celoti prenovili. V stavbi se že od l. 1965 vsak oktober prireja Borštnikovo srečanje, samo gledališče pa je začelo delovati l. 1851 in prvič povečalo svojo kapaciteto, ko se je povezali z Kazinskim poslopjem l. 1865.
- **Leto 1994** nam ponudi prenovljeni Večer baročne glasbe (1964) > festival baročne glasbe (1968) > Glasbeni september, ko postane vodja festivala pianist in profesor Janko Šetinc a se začne od koncepta baroka oddaljevati. Prizorišča so se razširila tudi na Ptuj, Slovenj Gradec, Dornavo, itd. In se razvil v enega najvidnejših festivalov klasične glasbe v Sloveniji.

3.2.3 1995 – 2010

- **Leta 1998** začne delovati galerija KiBela, ki povezuje umetnost s tehniko in z znanostjo. Galerija ima večnamenski prostor, kjer se odvijajo tudi mednarodne delavnice in seminarji. V Galeriji se odvijajo razne prireditve in predstave, ki povezujejo klasično umetnost z elektronsko.

- **Leta 2000** se prvič organizira Festival Stare trte, najstarejše trte na svetu, ki predstavlja največjo jesensko turistično prireditev, v kateri vsako leto sodeluje več kot 500 ljubiteljev in strokovnjakov.
- **Leta 2008** dobi Glasbeni september nove dimenzije in novo ime – Festival Maribor, ki ga vodi izjemen violinist, dirigent in skladatelj Richard Tognetti. Poveča se število koncertov, v katere so vključili tudi simfonična dela in se danes festival predstavlja kot mešanica skladb, stilov in umetnikov kot postmodernističen pristop h glasbi.

3.2.4 Kulturne prireditve

Maribor slovi po nekaterih kulturnih prireditvah ne samo pri nas pač pa tudi po svetu. Nekateri izmed njih so:

- **Borštnikovo srečanje** gosti Slovensko narodno gledališče Maribor, ki skozi vse leto ponuja bogat izbor gledaliških predstav in drugih dogodkov. Srečanje je postalo vsakoletni tradicionalni tekmovalni sistem, poimenovan po slovenskem igralcu, režiserju in utemeljitelju sodobnega slovenskega gledališča Ignaciju Borštniku (1858-1919).

Slika 8: 47. Borštnikovo srečanje

(Vir: http://www.siol.net/kultura/novice/2012/10/47_festival_borstnikovo_srecanje.aspx)

Festival deluje že od l. 1966 in bo letos gostilo že 48. Boršnikovo srečanje zapored. Odvija se v drugi polovici meseca oktobra in velja za osrednji, najstarejši in najuglednejši gledališki festival v Sloveniji. Ob zaključku so podeljene nagrade za najboljšo režijo, predstave, igralske in druge umetniške dosežke a je največja pozornost namenjena podelitvi Boršnikovega prstana, ki ga žirija podeli igralcu ali igralki za življenjsko delo. Festival pa ni več namenjen le domačim gostom, saj se organizatorji trudijo vključevati vse več tujih simpozijev, gostov, producentov in uprizoritev.

- **Festival Lent** vsako leto spremeni Maribor v čaroben svet v malem. Lent je največji slovenski festival in eden največjih poletnih festivalov v Evropi. Prireja ga kulturno prireditveni center Narodni dom, ki vsako leto organizira več kot 400 različnih prireditev. Vsako leto privabi okoli pol milijona obiskovalcev, kar ga uvršča med največje tovrstne festivale v Evropi.

Slika 9: Zaključek festivala s tradicionalnim ognjemetom

(Vir: <http://www.pardon.si/z-ognjemetom-danes-konec-festivala-lent/>)

Sam festival se je razvil iz folklorne prireditve imenovane Folkart pred petnajstimi leti in v svoji dolgoletni tradiciji osvojil že več kot 40 nagrad svetovnega festivalskega združenja IFEA (The International Festival and Event association)

- **Festival Stare trte** je vsakoletna prireditev v čast najstarejši vinski trti na svetu, ki dobiva vse večjo mednarodno prepoznavnost, ne samo zaradi števila let trte pač pa tudi zaradi kulturnega dosežka Mariborčanov.

Prireditev se odvija pred domom in trto na Lentu, kjer se zberejo pomembni predstavniki oblasti, prejšnji dobitniki cepiča Stare trte z slovenskimi vinskimi kraljicami vključno z številnimi obiskovalci.

Trto nato oberejo, stehtajo, zmerijo vsebnost sladkorja, stisnejo in napolnijo v posodo berači, ki jih najame mariborski župan. Posoda z stisnjenim grozdem je nato predana v oskrbo in kletarjenje mestnemu viničarju, ki tudi skrbi za trto. Ob programu lahko prisluhnemo številnim znanim ansamblom, godbam, pevcem in folklornim skupinam.

Slika 10: Slovesna trgatava Stare trte v okvirju Festivala Stare trte

(Vir: <http://web.vecer.com/portali/vecer/v1/default.asp?kaj=3&id=2012092105828800>)

4 Evropska prestolnica kulture

4.1 Vizija EPK

"EPK je za vse nas izjemna priložnost za razvoj kulture na različnih ravneh družbe: v javnem dialogu, pri spodbujanju kulturnih norm in vrednot, ki jih okolje potrebuje, v izobraževanju, za dvig zavesti k večji kulturni osveščenosti in demokratizaciji mnenj." (Filič Fišer, 2012, <http://www.maribor2012.eu/epk/uvodni-nagovor/>)

Maribor je v letu 2012 postavil nove temelje in smernice razvoja. Evropska prestolnica kulture je priložnost za mesto, kot tudi partnerska mesta in državo, za ustvarjalce na področju kulture, za različne institucije, ki podpirajo družbeni razvoj

Preko ustvarjalnosti na področju kulture poziva vsa področja družbe, da iščejo motivacijo za skupno delovanje in družbeni napredek. Področje delovanja Evropske prestolnice kulture se dotika kulture v najširšem možnem smislu, kulture bivanja, kulture dialoga, kulturne identitete okolja, ki nas določa v vsej svoji širini.

Določa nas kot posameznike, kot meščanke in meščane, državljanke in državljane, določa nas kot osebnosti, ki s svojim kreativnim delovanjem in kulturno zavestjo oblikujemo prostor. Prav zavedanje, da ta prostor krojimo, da živimo s posledicami, ki zaznamujejo mnoge generacije, je izjemno pomemben vidik projekta evropske prestolnice kulture. Iskanje skupnih zgodb, prepletanje ustvarjalnosti, razvoja, sedanjosti, preteklosti in prihodnosti predstavlja neponovljivo priložnost za mnoge sinergične učinke, ki lahko v družbi nastajajo. Takšen projekt pusti neizbrisen pečat v prostoru, saj že s svojim gonilom motivira mnoge ustvarjalce, mnoge institucije, da se zavedajo sobivanja. Prav tako kot je bistveno, da programske vsebine in širše delovanje projekta postanejo del vsakega posameznika, ki v tem okolju biva in ki v to okolje prihaja. Mesto, regija in država lahko skozi Maribor 2012 najdejo ali ponovno osmislijo zgodbo povezovanja, medsebojnega dialoga, ustvarjalnosti z namenom družbenega razvoja in kakovostnega sobivanja. (Filič Fišer, 2012)

"Od začetkov do danes se je projekt nadgrajeval, ni pa spremenil svojih prvotnih ciljev:

- izpostaviti bogastvo in raznolikost evropskih kultur, izboljšati medsebojno poznavanje med Evropejci
- različnih jezikov, kulturnih tradicij, religij
- ter s poudarjanjem skupnih kulturnih temeljev širiti zavest o pripadnosti isti evropski skupnosti." (Melina Mercouri, 2012, <http://www.maribor2012.eu/epk/evropska-prestolnica-kulture/>)

5 Analiza turistične ponudbe in turističnega prometa v Mariboru od l. 1971 do l. 2010 po organiziranih obdobjih

5.1 Prenositvene zmogljivosti

Tukaj bomo prikazali prenositvene zmogljivosti Maribora v določenih intervalih v obliki tabele in grafikonov, ki jim pripadajo. Analizirali bomo padec oz. porast števila sob in ležišč za posamezna obdobja in poskusili ugotoviti zakaj je do le teh prišlo.

5.1.1 1971-1981

Tabela 3: Število sob po vrstah nastanitvenih objektov v Mariboru med letoma 1971 in 1981

(Vir: Turistični letopis in SURS)

Leto	1971	1981
Skupaj	629	554
OSNOVNE	389	535
Hoteli	372	503
Penzioni	0	0
Moteli	0	0
Prenočišča	0	22
Gostilne	17	10
Apartmaji	0	0
DOPOLNILNE	240	19

Planinski domovi	0	0
Delavski poč. Domovi	0	0
Začasne nast. Zmogljivosti	0	0
Zasebne sobe	38	14
Drugi gost. nast. objekti	202	5
Drugi domovi	0	0

5.1.2 1986-1995

Tabela 4: Število sob po vrstah nastanitvenih objektov v Mariboru med letoma 1986 in 1995

(Vir: Turistični letopis in SURS)

Leto	1986	1991	1995
Skupaj	524	509	272
OSNOVNE	457	482	258
Hoteli	441	474	251
Penzioni	0	0	0
Moteli	0	0	0
Prenočišča	2	0	7
Gostilne	14	8	0
Apartmaji	0	0	0
DOPOLNILNE	67	27	14
Planinski domovi	0	0	0
Delavski poč. Domovi	10	0	0
Začasne nast. Zmogljivosti	40	0	0
Zasebne sobe	17	27	14
Drugi gost. nast. objekti	0	0	0
Drugi domovi	0	0	0

5.1.3 1996-2009

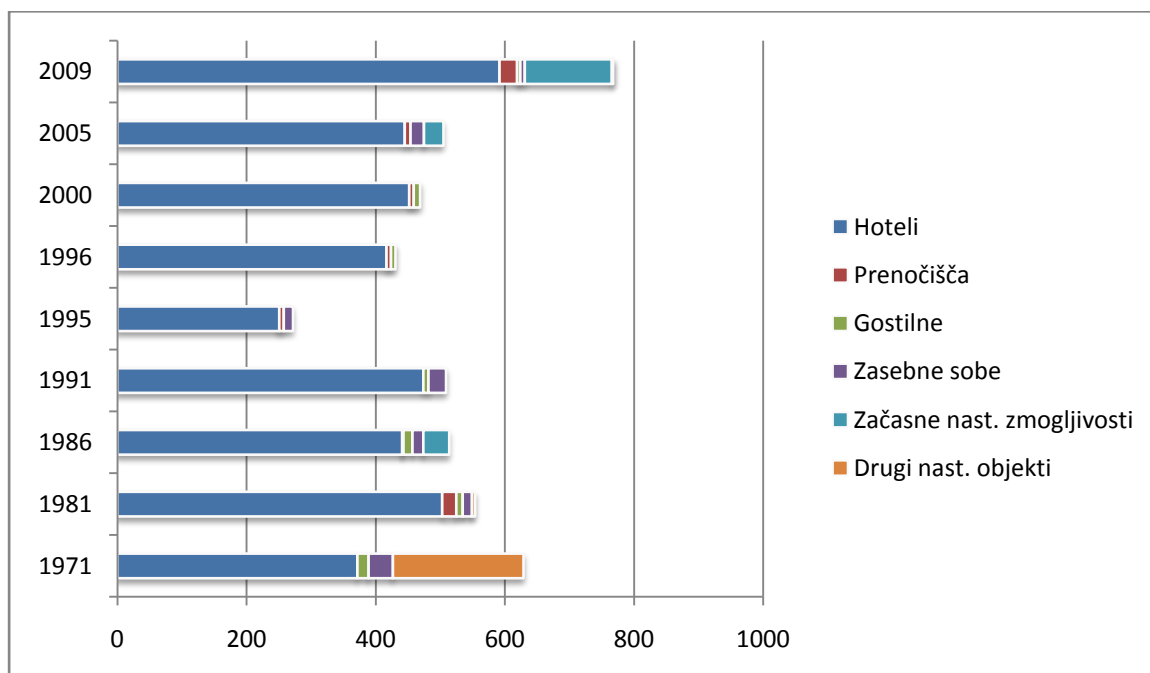
Tabela 5: Število sob po vrstah nastanitvenih objektov v Mariboru med letoma 1996 in 2009

(Vir: Turistični letopis in SURS)

Leto	1996	2000	2005	2009
Skupaj	431	474	515	842
OSNOVNE	431	469	464	698
Hoteli	417	452	445	592
Penzioni	0	0	0	5
Moteli	0	0	10	21
Prenočišča	7	7	9	27
Gostilne	7	10	0	5
Apartmenti	0	0	0	2
DOPOLNILNE	0	5	51	144
Planinski domovi	0	5	0	0
Delavski poč. domovi	0	0	0	0
Začasne nast. zmogljivosti	0	0	30	135
Zasebne sobe	0	0	21	7
Drugi gost. nast. objekti	0	0	0	2
Drugi domovi	0	0	0	0

5.1.4 Analiza

Grafikon 4: Število sob po vrstah nastanitvenih objektov v Mariboru med letoma 1971 in 2009

Na grafikonu 4 smo ponazorili gibanje prenočitvenih kapacitet (sob) skozi določena obdobja od l. 1971 do l. 2009.

Razberemo lahko da je od l. 1971 do l. 1995 kapaciteta padala, kar lahko pripišemo zaostrenim razmeram takratne Jugoslavije in osamosvojitveni vojni l.1991. V zadnjih 14 letih je vidna rast kapacitet, zlasti manjših hotelov in prenočišč. Padec je bil l. 2001, ki ga na grafikonu nismo prikazali, ampak lahko povemo, da se je takrat zaprl eden večjih hotelov v Mariboru, Slavija.

Da gremo po obdobjih :

1971 – 1981 število sob zraste iz 389 na 535, kar pomeni 38% rast.

1981 – 1995 število sob drastično pade iz 535 na 282, kar pomeni 51% padec večinoma po zaslugi ostrih razmer v Jugoslaviji in osamosvojitveni vojni l. 1991

1995 – 2009 število sob narašča z izjemo vmesnega padca hotelskih sob l. 2001, ko je bil zaprt hotel Slavija (528 sob pred zaprtjem, 254 po zaprtju) vse do l. 2009, ko naštejemo kar 592 hotelskih sob.

Konstantno število predstavljajo zasebne sobe, ki se gibljejo med 7 in 38 letno kljub temu, da niso bile prikazane med l. 1996 in l. 2000. Tudi število sob v drugih nastanitvenih objektih je zanimivo saj jih je leta 1971 bilo kar 202 in nato nekaj manj l. 2001 (139). V zadnjih letih pa je opaziti rast števila sob v začasnih nastanitvenih zmogljivostih s 30 l. 2005 na 135 l. 2009 (450% rast).

Največji delež nedvomno prispevajo osnovne sobe, kjer prevladujejo hoteli, kjer se število sob giblje med 400 in 600, dopolnilne sobe pa ne presegajo 200 sob z izjemo l. 1971.

5.2 Prenočitve turistov

Tukaj je prikazano število nočitev, ki so se izvedle v določenih obdobjih. Razvrstili jih bomo po vrstah nastanitvenih objektov.

5.2.1 1971-1981

Tabela 6: Prenočitve turistov po vrstah nastanitvenih objektov v Mariboru med letoma 1971 in 1981

(Vir: Turistični letopis in SURS)

Leto	1971	1981
------	------	------

Gosti	Skupaj	Domači	Tuji	skupaj	Domači	tuji
Skupaj	169078	105960	63118	200496	154473	46023
OSNOVNE	163254	101483	61771	198375	152800	45575
Hoteli	159579	100186	59393	191676	148070	43606
Penzioni	0	0	0	0	0	0
Moteli	0	0	0	0	0	0
Prenočišča	0	0	0	1816	517	1299
Gostilne	3675	1297	2378	4883	4213	670
Apartmaji	0	0	0	0	0	0
DOPOLNILNE	5824	4477	1347	2121	1673	448
Planinski domovi	0	0	0	0	0	0
Delavski poč. domovi	0	0	0	0	0	0
Začasne nast. zmogljivosti	0	0	0	0	0	0
Zasebne sobe	1793	1439	354	1702	1353	349
Drugi gost. nast. objekti	4031	3038	993	419	320	99
Drugi domovi	0	0	0	0	0	0
Spalni vagoni	0	0	0	0	0	0

5.2.2 1986-1995

Tabela 7: Prenočitve turistov po vrstah nastanitvenih objektov v Mariboru med letoma 1986 in 1995

(Vir: Turistični letopis in SURS)

Leto	1986			1991		
Gosti	Skupaj	Domači	Tuji	skupaj	Domači	tuji
Skupaj	194619	158653	35966	95369	74974	20395
OSNOVNE	189235	155299	33936	87848	67657	20191
Hoteli	183219	149676	33543	84873	64787	20086
Penzioni	0	0	0	0	0	0

Moteli	0	0	0	0	0	0
Prenočišča	116	103	13	0	0	0
Gostilne	5900	5520	380	2975	2870	105
Apartmaji	0	0	0	0	0	0
DOPOLNILNE	5384	3354	2030	7521	7317	204
Planinski domovi	0	0	0	0	0	0
Delavski poč. domovi	1090	1051	39	0	0	0
Začasne nast. zmogljivosti	605	208	397	0	0	0
Zasebne sobe	3689	2095	1594	1014	810	204
Drugi gost. nast. objekti	0	0	0	0	0	0
Drugi domovi	0	0	0	0	0	0
Spalni vagoni	0	0	0	6507	6507	0

Leto	1995		
Gosti	Skupaj	Domači	Tuji
Skupaj	39873	13326	26547
OSNOVNE	38935	12735	26200
Hoteli	38454	12472	25982
Penzioni	0	0	0
Moteli	0	0	0
Prenočišča	481	269	218
Gostilne	0	0	0
Apartmaji	0	0	0
DOPOLNILNE	938	591	347
Planinski domovi	0	0	0
Delavski poč. domovi	0	0	0
Začasne nast. zmogljivosti	0	0	0
Zasebne sobe	938	591	347
Drugi gost. nast. objekti	0	0	0

Drugi domovi	0	0	0
Spalni vagoni	0	0	0

5.2.3 1996-2009

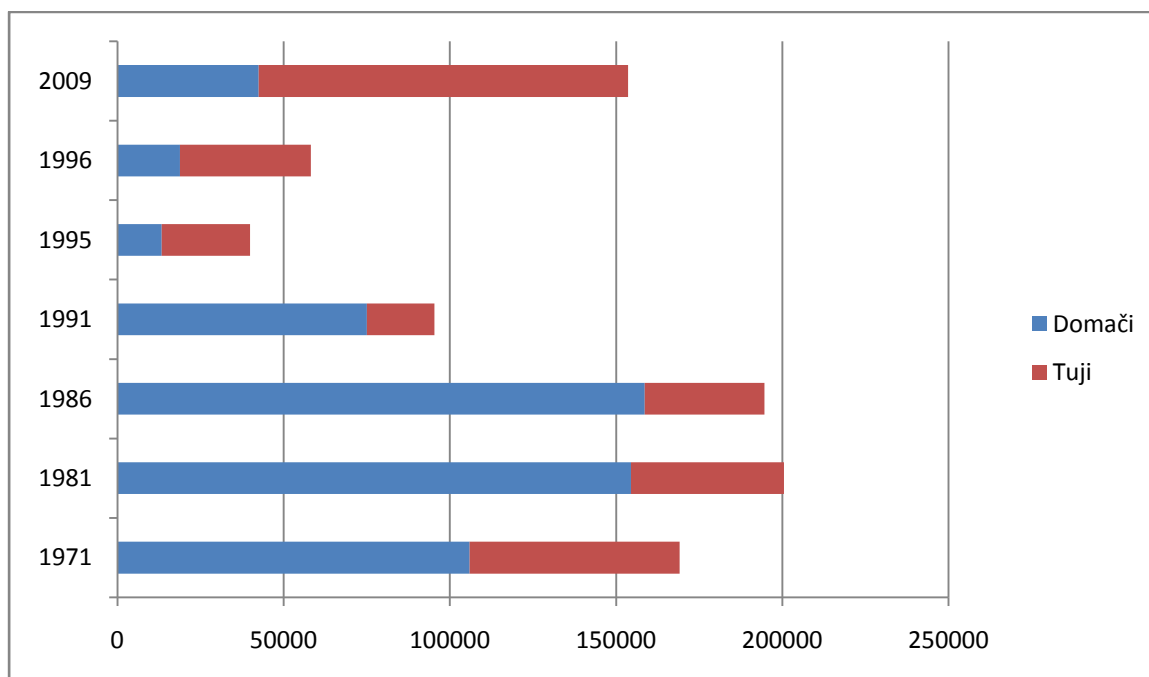
Tabela 8: Primerjava števila nočitev po vrstah nastanitvenih objektov v Mariboru med letom 1996 in 2009

(Vir: Turistični letopis in SURS)

Leto	1996			2009		
	Skupaj	Domači	Tuji	skupaj	Domači	tuji
Gosti						
Skupaj	58189	18733	39456	153557	42490	111067
OSNOVNE	57858	18540	39318	146583	39064	107519
Hoteli	56859	149676	33543	135066	36343	98723
Penzioni	0	0	0	159	31	128
Moteli	0	0	0	3909	608	3301
Prenočišča	715	430	285	3562	743	2819
Gostilne	284	145	139	3256	1255	2001
Apartmaji	0	0	0	631	84	547
DOPOLNILNE	331	193	138	6974	3426	3548
Planinski domovi	0	0	0	0	0	0
Delavski poč. domovi	0	0	0	0	0	0
Začasne nast. zmogljivosti	0	0	0	5885	3246	2639
Zasebne sobe	331	193	138	708	147	561
Drugi gost. nast. objekti	0	0	0	381	33	348
Drugi domovi	0	0	0	0	0	0
Spalni vagoni	0	0	0	0	0	0

5.2.4 Analiza

Grafikon 5: Število nočitev domačih in tujih gostov v Mariboru med letoma 1971 in 2009

V grafikonu 5 smo prikazali razmerje v številu prenočitev domačih in tujih gostov med leti 1971 in 2009.

Največje število nočitev domačih gostov vidimo l. 1986 in to kar 158653 prenočitev. Po letu 1991 to število močno upade, saj gostje iz Jugoslavije več niso bili domači zaradi osamosvojitve. Šele po letu 1995 (na grafikonu) je število nočitev spet začelo rasti.

V razmerju je vidno, da so do l. 1991 prevladovali domači gostje a moramo vedeti, da so sem vključevali vsi prebivalci bivše Jugoslavije (Hrvaška, Srbija, Bosna in Hercegovina, Črna gora in Makedonija). Tuji gosti pa zadnja leta vse bolj prevladujejo, kar je očitno iz grafa na l. 2009, kjer je razmerje tuji gostje : domači gostje 72%:28%.

V skupnem številu nočitev pa vidimo skupni vrh v l. 1981, ko je bilo zabeleženih kar 200496 nočitev. In nato padec, ki je najbolj viden po l. 1991, ko se je Slovenija osamosvojila in ko je Maribor doživel gospodarsko krizo po osamosvojitvi. Po l. 1995 pa vidimo, da se število nočitev ves čas povečuje in vidimo naskok med letoma 1995 in 1996, ko se je število nočitev povečalo za kar 18316 oz. 46%.

6 Zaključek

Mesto Maribor je skoraj 1000 let staro mesto, ki je prestalo veliko sprememb ne samo na zgladu, pač pa tudi v številu prebivalstva. Največje spremembe v turizmu so zagotovo bile zaradi :

- Izgradnje južne železnice l. 1857, ki je povezala Dunaj s Trstom, kar se odraža v velikem.
- Porast števila prebivalstva in industrijskih obratov.
- Svetovnih vojn l. 1914 in l. 1941.
- Svetovna gospodarska kriza okoli l. 1933.
- Osamosvojitve Slovenije l. 1991, zaradi katere je Maribor padel v gospodarsko krizo, ker so industrijski obrati začeli propadati po zaslugi neprilagojenosti.
- Razvoja turizma v samem mestu.
- Obnavljanja in rekonstrukcija skozi zadnje stoletje.
- Razvoja prometa in izboljšanje prometne povezave.
- Gradnje hotelov.
- Zaprtje hotela Slavije l. 2001.
- Vstop Slovenije v Evropsko unijo.
- Vedno večje gastronomske ponudbe.
- Urejanja Mariborske okolice in okoliških krajev.
- Evropska prestolnica kulture 2012.

6.1 SWOT analiza

Tukaj bomo uporabili preprosto metodo iskanja močnih in šibkih točk ter priložnosti in nevarnosti. To je subjektivna analiza, ki učinkovito vpliva na opravljanje turizma in z njim povezanih dejavnosti.

6.1.1 Prednosti (Strengths)

- Dobra lega, ki je povezana z V. in X. koridorjem in je blizu meje z Avstrijo.
- Neposredna bližina Pohorja, ki privabi veliko število gostov.
- Kulturno-zgodovinska dediščina, ki si jo je možno ogledati v številnih muzejih znotraj mesta.
- Izobraževanje, ki je v Mariboru pestro in vključuje tudi sedež univerze.
- Vedno bolj razvita turistična infrastruktura (vedno večje število sob/ležišč).

6.1.2 Slabosti (Weaknesses)

- Nerazvit letalski promet.
- Neizkoriščene možnosti promoviranja in informiranja zaradi pomanjkanja gradiva.
- Ljudje so neosveščeni glede tega, da razvoj turizma prinaša nova delovna mesta in z svojimi ekonomskimi posledicami pozitivno vpliva na razvoj ne samo mesta, pač pa tudi regije.
- Kulinarika ni dovolj pestra, čeprav je v zadnjih letih vidna sprememba.
- Nočno življenje ni zelo zanimivo

6.1.3 Potencial (Opportunities)

- Bogatejša ponudba.
- Evropska unija ponuja finančna sredstva, le izkoristiti jih je treba.
- Dvig kakovosti samega mesta in tega kar nudi.

6.1.4 Grožnje (Threats)

- Neizkoriščena sredstva v evropskih skladih.
- Poraba energije in vode se večja
- Veča se količina odpadkov, ki vplivajo na podtalnico
- Avstrija in Italija konkurirata s pestrejšo ponudbo, ki jo krepijo z boljšo promocijo

7 Literatura in viri

7.1 Literatura

1. Horvat, U. (2006), Revija za geografijo: Razvoj prebivalstva v mestu Maribor v obdobju med letoma 1981 in 2002. Maribor: Univerza v Mariboru. Filozofska fakulteta.
2. Jeršič, M. (1985), Vpliv turizma na zaposlitveno strukturo turističnih krajev. Dela 8. Ljubljana
3. Jeršič, M. (1990), Osnove turizma. Ljubljana
4. Lorber, L. (2006), Revija za geografijo: Strukturne spremembe mariborskega gospodarstva po letu 1991. Maribor: Univerza v Mariboru. Filozofska fakulteta.
5. Kasjak, M. (2005), Kulturni turizem v Mariboru. Maribor: Univerza v Mariboru. Filozofska fakulteta.
6. Radovanovič, S., Pivka, J. (2004), Čudovita Maribor in Pohorje. Maribor: Založba Kapital.
7. Radovanovič, S. Tomažič, D. (2007), Vodnik po Mariboru. Maribor: Založba Kapital.

7.2 Viri

1. Mestna občina Maribor. Pridobljeno 10.1.2013, <http://www.maribor.si/> .
2. Slovenski turizem. Pridobljeno 11.1.2013, <http://www.slovenia.info/> .
3. Statistični urad Republike Slovenija. Pridobljeno 11.1.2013, <http://www.stat.si/> .
4. Maribor turizem. Pridobljeno 14.1.2013, <http://www.maribor-tourism.si/> .
5. Festival Lent. Pridobljeno 18.1.2013, <http://www.festival-lent.si/> .
6. Festival Borštnikovo srečanje. Pridobljeno 18.1.2013, <http://www.borstnikovo.si/> .
7. Festival Maribor. Pridobljeno 10.2.2013, <http://www.festivalmaribor.si/> .
8. Maribor vodnik po mestu. Pridobljeno 10.1.2013, <http://maribor.uni-mb.si/> .
9. Zlata lisica. Pridobljeno 18.1.2013, <http://www.zlatalisica.si/> .
10. Evropska prestolnica kulture. Pridobljeno 22.1.2013, <http://www.maribor2012.eu/> .